

Jaarverslag Heimans en Thijssse Stichting 2018 en plannen 2019

Bestuur

Het Dagelijks Bestuur van de Stichting bestaat na de Algemene bestuursvergadering op 10 maart 2018 uit de volgende personen: Frank Berendse (voorzitter), Ella de Hullu, Harmke van Oene (secretaris-penningmeester), Anton van Haperen, Marga Coesèl en Martin Wassen. Harmke van Oene is herbenoemd als secretaris-penningmeester.

In het Algemeen Bestuur hebben naast bovengenoemde personen zitting: Juliet Oldenburger, Arnold van Vliet, Koos Biesmeijer, Bart van Tooren, en Marleen van den Ham. Rens de Boer is herbenoemd en Janna Fleuren is nieuw benoemd. Zij is NJN vertegenwoordiger in ons Algemeen Bestuur.

Collecties

De Heimans en Thijssse Stichting heeft drie collecties: Archieven, Boeken, en Tijdschriften. Daarnaast beschikt de Stichting over een kleine verzameling beeldmateriaal, documentatie en wat kleinere apparatuur (o.a. camera, broedstroof). Ook het Heimansdiorama is van de Heimans en Thijssse Stichting. Het bevindt zich in het Aquariumgebouw van Artis en wordt door Artis onderhouden.

Archieven

Verslag Heimans en Thijssse archief en documentatie (verslag door conservator Marga Coesèl)

Het afgelopen jaar is het archief weer goed gebruikt. Er kwamen veel vragen over inhoudelijke zaken. Verzoeken om beeldmateriaal kwamen onder meer van studenten Boekwetenschap van de UvA voor het maken van een tentoonstelling, van BNN-Vara Vroege Vogels voor een opname over Kampina, van Regine Fabri (België) voor een studie over botaniseertrommels.

Het schilderij van Jac. P. Thijssse door Simon de Heer, dat onze stichting in bruikleen had van het Kennemer Lyceum, is dit voorjaar overgebracht naar het Haarlem Museum voor een tentoonstelling over het werk van Simon de Heer. Na afloop van de tentoonstelling, in januari 2019, gaat het schilderij terug naar het Kennemer Lyceum. Wij hebben van de Stichting Simon de Heer een fotoafdruk op canvas ontvangen. Het 'schilderij', haast niet van echt te onderscheiden, is inmiddels ingelijst en hangt weer boven de Spaarnbergkast in het Hugo de Vriesgebouw. Komt u vooral kijken.

Er zijn gesprekken gevoerd met Artisdirecteur Rembrandt Sutorius en Artis hoogleraar Erik de Jong over ons bezit in het Aquariumgebouw (Heimans Diorama en materiaal op de tentoonstelling Het Biologisch Reveil). Wij moeten vinger aan de pols houden omdat het Aquarium binnen afzienbare tijd zal worden gerestaureerd.

De Haagse kunstenares Vera Mennens filmde stukken uit het Eli Heimans-archief voor een project, gesubsidieerd door het Mondriaan Fonds.

Peter Groeneveld, gastmedewerker van de Artis Bibliotheek, rondde de inventaris af van de Stichting Wetenschappelijk Duinonderzoek (SWD). De inventaris hiervan, UBA 613, zal in de loop van dit jaar te raadplegen zijn op de website van de UvA. Op deze website zal ook een Plaatsingslijst komen van archiefmateriaal dat niet geïnventariseerd is. Deze Plaatsingslijst is ook te raadplegen via de website van onze stichting.

Ten behoeve van het onderzoek zijn nu ook de bibliografieën van Jac. P. Thijssse en van F.W. van Eeden senior op onze website geplaatst.

De foto-afdrukken in het archief die in plastic mapjes in albums zaten, zijn overgepakt in zuurvrije omslagen.

Oud-NJNer Marcel Wasscher zoekt contact om mogelijke gezamenlijke activiteiten te organiseren in verband met het 100-jarig bestaan van de NJN in 2020.

Halverwege 2018 kwam Meyltje van Aalst, als conservator, onze gelederen versterken. Naast haar baan bij Erfgoed Leiden en Omstreken is zij om de vrijdag aanwezig in het Hugo de Vriesgebouw. Zij is begonnen met het maken van een index op de documentatiecollectie.

Het afgelopen jaar werd archiefmateriaal ontvangen van

- Frank de Miranda, Werkgroep Ornithologisch Erfgoed: archiefmateriaal van L. Touwen, P.F. Kooijmans, H.N. Kluijver, S. de Waard en J.F. Sollie.
- Mw M. Streefland: brieven van en aan Kees Hana van haar vader Kees Streefland.
- De vogelkenner Herman Nuijen (geb. 1925): 19 fraaie, zeer uitgebreide natuurdagboeken, met aantekeningen vanaf 1941 tot medio 2018.

Inmiddels is archiefmateriaal van Rob Leopold en van Ger Londo naar ons onderweg.

Aanwinsten zullen de komende tijd worden opgeslagen in de kelder van het Hugo de Vriesgebouw, omdat de Artis Bibliotheek per 1 februari 2019 sluit. Het gebouw wordt ontruimd omdat de fundering hersteld moet worden. De werkzaamheden zullen ruim een jaar duren. Ons archief verhuist naar het IWO (depot van de universiteitsbibliotheek) in de Bijlmer. U kunt stukken raadplegen door deze op te vragen bij Bijzondere Collecties, Oude Turfmarkt 129, Amsterdam. Deze worden dan uit het depot opgehaald.

Tot slot: het werk van conservator bestaat niet alleen uit het bewaren en toegankelijk maken van archiefmateriaal en het reageren op vragen en verzoeken, maar ook uit het schrijven van publicaties om bekendheid te geven aan de collectie. Het afgelopen jaar heeft dit onder meer geresulteerd in het boekje over F.W. van Eeden, pionier van de natuurbescherming.

Foto- en filmarchief (verslag door Ruud Vlek)

2018 was een vruchtbaar jaar voor de foto- en filmcollectie van de Heimans en Thijsse Stichting. Er waren weer enkele bijzondere verwervingen. Door samenwerking met verschillende instellingen en verenigingen kwamen bijzondere collecties bijeen en werden die ook digitaal ontsloten.

Nadat in 2017 uit verschillende nalatenschappen (Zweeres, Luikinga en Van der Stelt-Strijbos) nog veertien films van Jan P. Strijbos boven water waren gekomen werd bij het filmbedrijf Haghefilm in Duivendrecht vastgesteld, dat de oudste daarvan (een film over de Aalscholverkolonie in Lekkerkerk 1929, en drie films over de Blauwe Reigerkolonie in Sloten 1930-1933) hoognodig gerestaureerd en digitaal geconserveerd dienden te worden. Het Museon in Den Haag, waar de filmcollectie van Strijbos wordt bewaard, bleek bereid te zijn tot financiering van de digitalisering van zo'n 40 Nederlandse natuurfilms van Strijbos, in hun en onze collectie. Dit digitaliseringsproject werd van onze kant begeleid door aanvulling en integratie van alle gegevens over het oeuvre van Strijbos in een database, omdat de vaak niet geannoteerde filmrollen (zonder titels en jaartallen) daarvoor weinig houvast boden. Inmiddels is het project succesvol afgerond en kan het Strijbos-oeuvre via YouTube worden ontsloten. Onze Strijbos-films hebben we overgedragen aan het Museon, waarmee diens gehele filmcollectie nu op één plek bijeen verzameld is.

In juli 2018 was er de verrassende schenking van een collectie glaspositieven van de NIVON afdeling Apeldoorn, bewaard door Stichting Veldwerk Nederland. Het betrof totaal 384 glasfoto's uit de jaren 1903-1933, waaronder zo'n 113 vogelopnamen van Paul Louis Steenhuizen en van Adolphe Burdet. Een deel van de collectie was afkomstig van Duitse natuurfoto-uitgeverijen en gepubliceerd in het overzichtsboek 'Levensbilder aus der Tierwelt' door Meerwarth en Soffel (1908-1911), waarin ook Steenhuizen-foto's zijn afgedrukt. Deze foto-collectie dateert dus uit de beginjaren van de natuurfotografie in Nederland en Duitsland.

Vervolgens kwam er een maand later nog een schenking uit de verzameling van het NIVON te Apeldoorn, namelijk een zestal films, waaronder een zeldzame film over de Waddenzee uit 1973: 'Waddenzee – Natuurmonument' van Ton Verkroost en Piet Windmeijer. Deze films dragen we over aan de Stichting voor Beeld en Geluid te Hilversum.

In een lang proces van aanhoudend touwtrekken kwam de verspreide natuurfilmcollectie van de Amsterdamse natuurcineast Jo van Dijk (1913-2000) uit de verzameling van Landschap Noord-Holland en die van het Provinciale Waterleidingbedrijf Noord-Holland PWN bijeen in de Heimans en Thijsse Stichting. Het PWN leverde daarbij ook digitale bestanden van zes films van Jo van Dijk over het Noord-Hollands Duinreservaat (1955-1980). Deze collectie is uiteindelijk bestemd voor Beeld en Geluid waar reeds het overige film-oeuvre van Jo van Dijk wordt bewaard.

Wat betreft uitplaatsing van delen van onze foto-collectie naar professionele instellingen gelukte het de planten dia-collectie van Hendrik Arie (Hennie) te Riet te Almelo (1916-2005), PvdA-gedeputeerde in Overijssel, over te doen naar Museum Twentse Welle (oftewel de KNNV te Enschede). Het betrof voornamelijk botanische opnamen gemaakt in Twente.

Boeken (verslag door Jacques de Smidt)

De mooie gaanderijbibliotheek is door waardevolle schenkingen dit jaar gegroeid van 15000 naar 15750 boeken. Een deel daarvan bestaat uit een onderwijscollectie: leerboeken en overige documenten van het lager onderwijs, middelbaar onderwijs en hoger onderwijs. inclusief dissertaties en oraties.

Tijdschriften (verslag door Jacques de Smidt)

De Stichting heeft een collectie tijdschriften waarbij de nadruk ligt op die tijdschriften die aansluiten bij de doelstelling van de Stichting of in andere bibliotheken niet of moeilijk te vinden zijn. De tijdschriftencollectie heeft een grondige ordening gekregen. Alle tijdschriften staan nu in alfabetische volgorde op verrijdbare stellingen in het souterrain. De collectie omvat 379 verschillende bladen, vaak per jaargang stevig ingebonden en beslaat 95 meter. De verwachting is dat het complete overzicht van het tijdschriftenbezit in de loop van 2019 online beschikbaar komt.

Schenken

Dit jaar hebben 25 schenkers bijzondere bezittingen deel laten worden van onze collectie boeken of tijdschriften: Ed Brinkkemper, Piet den Boer, Peter Broekens, Gerrit Jan de Bruin, Peter Bulsing, Alex Cadée, Gerhard Cadée, Marga Coesèl, Jan van Donselaar, Christine Goudberg-van Oostveen, Vincent van Laar, Christine Langerhorst, Eddy van der Maarel, Piet Roos, Frank Saris, Jacques de Smidt, Hilde van der Stelt-Strijbos, Aart Swolfs, Sybrand Tjallingii, Han Veling, Jan Willen van Velzen, José Vleeming, Aldo Voûte, en Jaap Zwier.

Bezoekers van bibliotheek en archief

Op vrijdagen is de bibliotheek open voor bezoekers. De vrijwilligers zijn dan ook aanwezig. Het gastenboek laat zien dat er 32 bezoekers waren en dat zij 95 boeken meenamen uit de kast met de dubbelen. Geen record maar wel echte fijnproevers van bijzonder leesvoer, inspirerend gebouw en uitloop naar de hortus. Elke vrijdag zijn bezoekers welkom om iets mee te nemen of om in rust van een mooi boek te genieten.

Omdat het archief ook internationaal materiaal bezit, zoals dat van de International Youth Federation for the Study and Protection of Nature (IYF), staat ook een buitenlander in het gastenboek.

Vrijwilligers bibliotheek

De vrijwilligers die in 2018 hebben gewerkt aan de selectie, ordening en beschrijving van de boeken en tijdschriften in de bibliotheek waren Jacques de Smidt, Ed Brinkkemper, Jaap Grijpstra, Aldo Voûte en Ank Klein. Ruud Vlek heeft zich vooral met het beeldmateriaal bezig gehouden.

Giften en legaten

In 2018 heeft de Stichting geen legaten of giften ontvangen.

Activiteiten en Prijzen

Heimans en Thijssen symposium (verslag door Jaap Grupstra)

Op zaterdag 24 november hield de Heimans en Thijssen Stichting samen met KNNV en IVN het symposium 'Dier of Ding?' over ethische dilemma's in het natuurbeheer.

In een bomvol Gasthuis Leeuwenbergh in Utrecht stond de relatie tussen mens en dier centraal en de vraag of het belang van individuele dieren moet meewegen binnen het (Nederlandse) natuurbeheer. Dierenwelzijn speelde daar tot voor kort geen rol.

In een onderhoudende inleiding van primatoloog Frans de Waal over onderzoek naar emoties bij dieren stond de vraag centraal of er in dit opzicht grote verschillen bestaan tussen de mens en andere zoogdieren. Mede dankzij De Waal is dit thema de laatste jaren uit het verdomhoekje gehaald. Terwijl Darwin nog schreef over 'the expression of the emotions in man and animals' rustte er gedurende de hele 20^e eeuw een wetenschappelijk taboe op dergelijk onderzoek. Volgens De Waal kwam dat voort uit angst voor antropomorfisme en het onvermogen om precies te achterhalen wat dieren voelen. Omdat dieren onder gelijke omstandigheden vaak bijna precies hetzelfde reageren als mensen, is er in zijn ogen geen enkele reden om aan te nemen dat de mens in dit opzicht een unieke positie inneemt. Tot De Waals verbazing is een grote schare academici er toch nog altijd van overtuigd dat er eigenschappen en gevoelens bestaan die uniek zijn aan de mens.

Aan de hand van een reeks gemakkelijke dierenfilmpjes toonde hij overtuigend aan dat deze vorm van 'anthropodenial' moeilijk vol te houden is en dat bijvoorbeeld chimpansees evengoed gevoel voor humor hebben. De gelijkenis in gevoelsleven beperkt zich bovendien niet tot onze naaste verwanten. Zo heeft neurologisch onderzoek uitgewezen dat woelmuizen elkaar troosten en hebben onderzoekers de ratten die zij kietelden onbedaarlijk horen lachen met behulp van ultrasoon geluid. Uit herkenbare uitingen van walging en empathie bij tal van dieren blijkt dat ook deze emoties niet uniek zijn voor de mens. Zeker met betrekking tot apen ziet De Waal daarom geen bezwaar voor de toepassing van zogenaamd uitsluitend menselijke woorden en begrippen. Wie de handen van bijvoorbeeld bonobo's voorpoten noemt, wekt bij hem slechts irritatie op. Aangezien emoties op verschillende manieren meetbaar zijn, is het volgens De Waal bovendien geen probleem dat we bij gedragsonderzoek niet precies weten wat dieren voelen.

Milieufilosoof Floris van den Berg nam de bezoekers mee op een 'gevaarlijk safari' door de wereld van de natuurethiek, waarin hij inderdaad een aantal morele oneffenheden wist aan te wijzen. Terwijl de ecologische voetafdruk van alle Nederlanders gezamenlijk 3,7 keer de oppervlakte van ons land beslaat, zetten we wisenten uit op postzegelgrootte natuur te midden van intensief beheer landbouwgebied waarin dierenleed aan de orde van de dag is. Zolang ons consumptiegedrag wereldwijd dierenleed en natuurvernietiging veroorzaakt is natuurbeheer in Nederland volgens Van den Berg een farce. Dit soort onrustbarende constateringën weerhoudt bijvoorbeeld de vleesetende huisdierbezitter vaak van een grondige ethische zelfanalyse, maar Van den Berg ziet zich als filosoof verplicht de inconsistenties in ons denken en handelen op te sporen. Hij concludeert dat we bij het toekennen van waarde aan dieren en andere natuur vaak keuzes maken die moreel gezien moeilijk te verdedigen zijn. Natuurbeschermers proberen over het algemeen een goed functionerend ecosysteem in stand te houden. Dit ecocentrische perspectief staat op gespannen voet met de afzonderlijke belangen van alle levende wezens en met wat Van den Berg het 'sentiëntisme' noemt, dat een gelijke, humane behandeling van alle voelende dieren als grondbeginsel heeft. Hij betoogt dat natuurbeheer onderdeel moet zijn van een integraal duurzaamheidsbeleid, dat onder meer het verminderen van dierenleed moet omvatten. Het belang van het individuele dier moet volgens hem altijd meewegen bij natuurbeheer.

Tweede Kamerlid Esther Ouwehand van de Partij voor de dieren oogstte bijval met een aanklacht tegen de intensieve landbouw. Zij stelt vast dat economische belangen keer op keer prevaleren boven de wettelijke vastgelegde dierenrechten en het intuïtieve besef dat natuur een intrinsieke waarde

heeft en daarom bescherming verdiend. Ook progressieve politici maken zich hier volgens haar schuldig aan. In het menselijk handelen heeft het traditionele heersersperspectief nog vaak de overhand, terwijl we onszelf als onderdeel van de natuur moeten beschouwen. Ouwehand roept natuurbeschermers op duidelijker stelling te nemen tegen de industriële landbouw en niet langer te kiezen voor de makkelijke oplossing. Wanneer het landbouwbeleid grondig op de schop gaat, hoeven bijvoorbeeld weidevogelbeschermers niet terug te vallen op vossenjacht op de achteruitgang van de grutto tot staan te brengen. Door het probleem bij de bron aan te pakken kunnen volgens haar heel wat natuur- en milieuproblemen in één keer worden opgelost.

Na een muzikaal intermezzo waarin kleinkunstenaar Judith Schrijver het lied 'Ein Pferd klagt an' van Bertolt Brecht opdroeg aan alle dieren die zij naar eigen zeggen te lang had genegeerd, werd de dag afgesloten met een paneldiscussie. Aan de hand van drie stellingen gingen de sprekers, Teo Wams (Natuurmonumenten) en Wouter Helmer (Rewilding Europe) met elkaar in discussie over verschillende aspecten van natuurbeheer en (individueel) dierenwelzijn. Onder leiding van studenten Wender Bil, Zwanet Herbert en Ishvar Lalbahdoersing werd ook het publiek volop betrokken in een levendig debat. Dagvoorzitter Martin Wassen besloot het symposium met de conclusie dat het programma heel duidelijk heeft geleid tot toenemend inzicht.

Heimans en Thijssse Prijs

De Heimans en Thijssse Prijs wordt tweejaarlijks uitgereikt. De oproep voor nominaties van kandidaten voor de Heimans en Thijssse prijs 2019 doen we in het voorjaar uit. Om de gang van zaken wat betreft nominaties van kandidaten, de beoordeling van de voordracht en de toekenning van de Heimans en Thijssse Prijs breder en transparanter te maken vraagt het Dagelijks Bestuur de KNNV en het IVN een jurylid uit hun gelederen aan te wijzen die samen met het DB de kandidaten beoordeeld.

Informatie en Communicatie

Nieuwsbrief (Lydia Haafkens, Jaap Grupstra, Chris Maas Geesteranus, Maarten Smies)

Jaap Grupstra trad toe tot de redactie. Jaap is sinds kort ook de webmaster van de Heimans en Thijssse Stichting en ook om die reden is zijn redactielidmaatschap waardevol.

Jaap Grupstra is historicus/archivaris. Voor zijn masterthesis sociale geschiedenis over naoorlogse natuurbescherming kwam hij voor het eerst in de bibliotheek van de Heimans en Thijssse Stichting. Sindsdien is hij daar eigenlijk blijven hangen. Inmiddels werkt Jaap al ruim drie jaar op vrijdagen als vrijwilliger in de bibliotheek. Daarbij komen nu ook zijn activiteiten als beheerder van onze website en lid van de redactie van de Nieuwsbrief.

We gaven in 2018 opnieuw twee Nieuwsbrieven (Nummers 54 en 55) uit, elk bestaande uit acht bladzijden.

Evaluatie Nieuwsbrief

Bij Nieuwsbrief No. 54 sloten wij een evaluatieformulier bij. Wij ontvingen 50 formulieren terug (terwijl de Nieuwsbrief verspreid wordt naar zo'n 350 adressen).

Het evaluatieformulier omvatte vier gesloten vragen en bood daarnaast de mogelijkheid om persoonlijk commentaar toe te voegen.

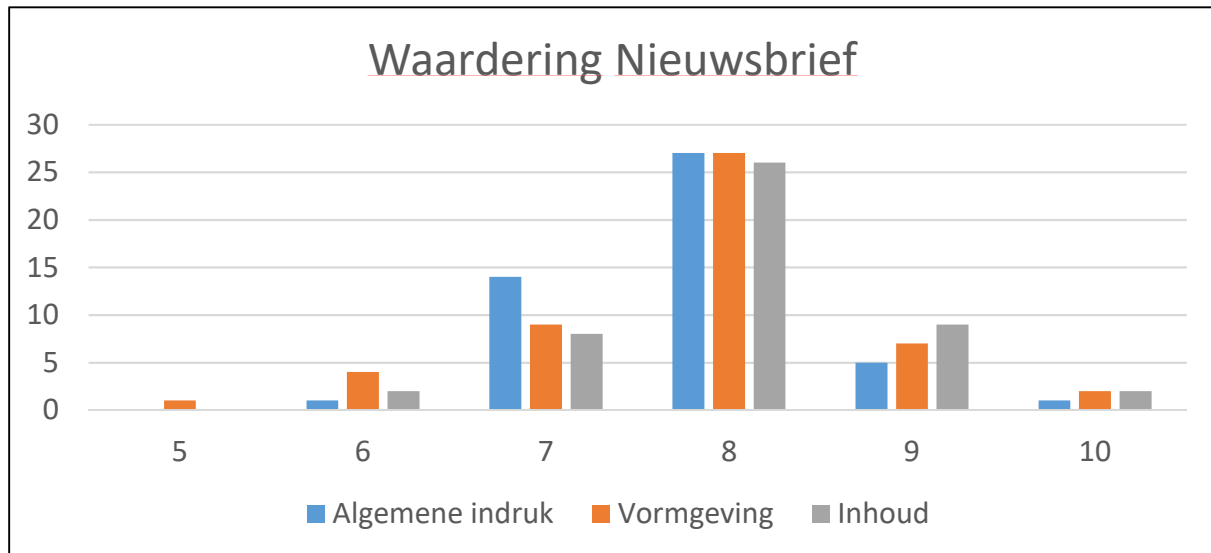
De uitslagen van de antwoorden op de vragen zijn als volgt.

Vraag 1: Wat heeft uw voorkeur:

	Voorkeur respondenten
1. Nieuwsbrief met 8 pagina's, met de huidige inhoud	27
2. Nieuwsbrief met 4 pagina's, met enkel mededelingen en andere informatie die direct de stichting aangaat	7
3. Een korte digitale nieuwsbrief via de mail die dan ook wat vaker kan worden verzonden.	15

Vragen 2, 3 en 4 vroegen om een rapportcijfer voor Algemene indruk, Vormgeving en Inhoud van de Nieuwsbrief.

De antwoorden zijn weergegeven in bijgaande grafiek. Het gemiddelde rapportcijfer voor Algemene indruk en Vormgeving is een 7.8, dat voor Inhoud een 8.0.

Daarnaast hebben 21 respondenten ook nog eigen opmerkingen gemaakt.

Het uitgebreide verslag van de evaluatie van de Nieuwsbrief is beschikbaar op de website: <http://www.heimansenthijssesestichting.nl/wp-content/uploads/EvaluatieHeimansThijssesNieuwsbrief20181026V2.pdf>

Nieuwsbrief No. 54 (juli 2018) bestond uit de volgende onderwerpen:

‘Van het bestuur’

Een bijzondere aanwinst voor de bibliotheek: het insectenboek van Jacob l’Admiral (1774)

Thema: Natuur in Caribisch Nederland

De Quill, een vulkanisch fenomeen

‘Wild’ op St. Maarten

De Dutch Caribbean Nature Alliance, een ondersteunend natuurnetwerk

Natuur- en milieu-educatie op Curaçao

Biologische rijkdommen onder en op het water

Biodiversiteit in onderzoek en kennisoverdracht

Chris (Maas Geesteranus) interviewt Dik van der Meulen

Boekbesprekingen van ‘Natuur als misverstand: Thoreau op Tiengemetten’ en ‘Jac.P. Thijsses: Natuurbeschermer en schrijver’.

Nieuwsbrief No. 55 (december 2018) had de volgende inhoud:

‘Van het bestuur’ en aankondiging vergadering Algemeen Bestuur op zaterdag 9 maart 2019

Symposium ‘Dier of Ding?’

Evaluatie Heimans en Thijsses Nieuwsbrief

Natuurmomenten voor de jeugd

Maarten (Smies) interviewt Joop Schaminée

In memoriam Ton Engelman (1935-2018)

Boekbespreking van ‘De rode jonker: de eeuw van Marinus van der Goes van Naters, 1900-2005’.

Website, Nieuwsmail en social media (verslag door Jaap Grupstra)

Na het vertrek van webmaster Herbert van Kuyvenhoven werd de website tijdelijk bijgehouden door Frank Berendse. Omdat Frank hier niet altijd de benodigde tijd voor kon vrijmaken, wenste hij het beheer van de website op zijn minst gedeeltelijk uit handen te geven. In april 2018 nam Jaap Grupstra de taak van webmaster in principe over. In de praktijk bleven Frank en Jaap de rest van het jaar zo ongeveer om beurten berichten op de site plaatsen, veelal in onderling overleg of in samenspraak met Marga Coesèl. Ondanks de personele versterking bleef het aantal nieuwsberichten relatief beperkt. We zijn voornemens om de website in 2019 met grotere regelmaat van nieuwsberichten te voorzien, al blijven we hiervoor natuurlijk afhankelijk van relevante gebeurtenissen en activiteiten. De focus zal immers blijven liggen op de geschiedenis van natuurbescherming en alles wat daarmee samenhangt, dus niet zo zeer op actuele kwesties.

De website is in 2018 verrijkt met een aantal naslagwerken. Zo werd de bibliografie met publicaties van en over Jac. P. Thijssse, die Arie van Loon al aan het eind van de jaren '90 samenstelde, aan de website toegevoegd als aanvulling op de biografische schets van Thijssse. Het is de bedoeling de niet volledig geactualiseerde literatuurlijst geleidelijk bij te werken en aan te vullen.

In verband met het uitkomen van deel vier in de Heimans en Thijssse Reeks maakte Marga Coesèl overzichten van publicaties van en over Frederik 'Frits' van Eeden, die nu tevens op de website beschikbaar zijn gesteld. Van Eeden sr. genoot nog wel enige bekendheid als auteur van de in *Onkruid* samengebrachte 'botanische wandelingen', maar werd dankzij de nieuwe, beknopte biografie pas echt uit de vergetelheid gehaald. De bibliografieën op de website dragen hopelijk bij aan een grotere bekendheid van één van Nederlands eerste natuurbeschermers.

De Heimans en Thijssse Stichting heeft zowel een Facebook- als een Twitteraccount, maar beide leidden in 2018 een nogal sluimerend bestaan. We zijn van plan om in 2019 ook op sociale media meer van ons te laten horen, in de hoop langs deze weg een breder en jonger publiek te bereiken dan via de traditionelere kanalen. Met name Twitter kan een efficiënte manier zijn om snel en veelvuldig de aandacht te trekken. Omdat het belangrijk is dat een Twitteraccount regelmatig en consistent wordt bijgehouden, zal er ter voorbereiding nog wel overleg moeten plaatsvinden over de taakverdeling en de onderwerpen waar de aandacht op gevestigd zal worden.

Overige en plannen 2019

De eerder uitgebrachte boekjes over Eli Heimans en de aankoop van het Naardermeer (geschreven door Marga Coesèl) vormen de basis voor een nieuwe serie boekjes over geschiedenis en toekomst van de Nederlandse natuurbescherming. Deze serie wordt uitgegeven door de KNNV Uitgeverij. In 2018 zijn twee nieuwe deeltjes uitgekomen. Dik van der Meulen schreef deel drie 'Jac. P. Thijssse – Natuurbeschermer en schrijver'. Marga Coesèl schreef deel vier 'Frederik Willem van Eeden – Pionier van de natuurbescherming'.

Op 2 november 2019 organiseert de Stichting haar jaarlijkse symposium. Het thema richt zich op de burgerinitiatieven in de natuurbescherming. De locatie is in Utrecht, De Zalen van Zeven Boothstraat. Aan de verdere invulling van het programma wordt nog hard gewerkt.

In 2019 onderzoeken we de mogelijkheid een documentaire 'Het begon allemaal in Artis. Heimans en Thijssse en het biologisch reveil/ en de opkomst van de natuurbeweging' te maken zo mogelijk samen met Artis en het programma Andere Tijden. Doel van deze documentaire is promotie van de Heimans en Thijssse Stichting en van Artis aan de hand van het verhaal over de opkomst van de natuurbescherming in Nederland.